

Program för uppföljning av privata utförare

Fastställt av regionfullmäktige
Framtagen av regionstyrelseförvaltningen
Datum [Beslut/Publiceringsdatum]
Gäller 2027–2030
Ärendenr RS 2025/1058
Version [1.0]

Program för uppföljning av privata utförare

Innehåll

1. Inledning.....	2
2. Programmets omfattning.....	2
3. Nämndernas och regionstyrelsens ansvar	2
4. Mål och riktlinjer.....	3
5. Uppföljning	3
5.1 Nämndernas uppföljning.....	3
5.2 Regionstyrelsens uppföljning.....	3
6. Allmänhetens insyn.....	3
7. Uppföljning och revision av programmet	4

1. Inledning

Kommuner och regioner får enligt kommunallagen lämna över verksamhet till privata utförare. Det innebär att en juridisk person (ofta ett aktiebolag) eller enskild individ utför och sköter en del eller en hel verksamhet på uppdrag av kommunen eller regionen genom en överenskommelse eller ett avtal. Kommunen eller regionen är huvudman, det vill säga ansvarig för verksamheten gentemot medborgare på samma sätt som för verksamhet som bedrivs i egen regi. Privata utförare av kommunala och regionala angelägenheter förekommer inom olika verksamhetsområden.

Regionfullmäktige ska varje mandatperiod, enligt 5 kap 3 § kommunallagen, anta ett program för mål och riktlinjer för kommunala angelägenheter som utförs av privata utförare. Programmet ska också ange hur uppföljning ska ske samt hur allmänhetens insyn ska tillgodoses. Syftet med att fullmäktige ska lägga fast ett program är att lyfta frågorna om uppföljning av och insyn i verksamhet som bedrivs av privata utförare till en politisk och strategisk nivå samt ge riktlinje för nämnderna. Typ och storlek av verksamheten avgör nivån och omfattning på kommunens krav på kontroll och insyn.

2. Programmets omfattning

Programmet gäller samtliga angelägenheter som överlämnats till en privat utförare, med bibehållet huvudmannaskap för kommunen, i syfte att utföras kontinuerligt och regelbundet inom sådan verksamhet som direkt kommer medborgaren till del.¹ Programmet omfattar inte avtal där kommunen för enskilda tillfällen upphandlar eller avropar varor och tjänster av privat utförare, till exempel olika typer av konsulttjänster och byggnadsprojekt.

Programmet omfattar inte de angelägenheter som överlämnats till kommunala bolag. Inte heller omfattas stiftelser som kommunen ensam eller tillsammans med någon annan bildat eller förening där kommunen bestämmer tillsammans med någon annan. Programmet omfattar inte heller verksamhet som drivs av fristående förskolor och skolor eftersom de är egna huvudmän för verksamheten och alltså inte är upphandlad verksamhet utan reglerad genom tillståndsgivning.

3. Nämndernas och regionstyrelsens ansvar

Enligt kommunallagen har nämnderna inom sitt verksamhetsområde ansvar för att säkerställa:

- att verksamheterna drivs enligt lagar, föreskrifter samt mål och riktlinjer
- att den interna kontrollen är tillräcklig
- att verksamheten bedrivs på ett i övrigt tillfredsställande sätt.

Detta gäller oavsett om verksamheten utförs i egen regi eller utförs av en privat utförare. Regionstyrelsen har ett särskilt ansvar för att leda, samordna och att ha uppsikt över verksamheten i nämnder och kommunala bolag. Uppsikten omfattar även verksamhet som lämnats över till privata utförare. Uppföljningen av privata utförare är en del i Region Gotlands interna styrnings- och kontrollarbete.

¹ Exempel på sådan verksamhet som Region Gotland helt eller delvis överlämnat till privat utförare är vårdcentraler, äldreomsorg, boende enligt LSS samt snöröjning och vinterväghållning av gator.

4. Mål och riktlinjer

Det övergripande målet för sådan verksamhet som utförs av privat utförare är att medborgaren försäkras minst samma ändamålsenlighet som om verksamheten utförts i kommunal eller regional regi och att verksamheten bedrivs kostnadseffektivt och i övrigt med god kontroll.

Krav i form av lagar, förordningar och föreskrifter samt kvalitetsfaktorer, mål, riktlinjer och andra styrande beslut som regionfullmäktige eller verksamhetsansvarig nämnd beslutar om för specifik verksamhet ska också gälla för motsvarande verksamhet som överlämnats till privat utförare.

5. Uppföljning

5.1 Nämndernas uppföljning

När en kommunal eller regional angelägenhet överlämnas till en privat utförare ska kommunen eller regionen följa upp och kontrollera verksamheten (10 kap 8 § KL). Det är varje nämnd som ansvarar för uppföljning och kontroll inom sitt ansvarsområde.

Uppföljningen har två övergripande syften:

- Kontrollera att verksamheten utförs i enlighet med lagstiftning, mål och riktlinjer för verksamheten
- Utgöra ett underlag i kommunens och regionens förbättringsarbete för att utveckla och förbättra verksamhet och tjänster till medborgarna.

Varje nämnd ansvarar för att uppföljningen regleras i de avtal som tecknas med varje utförare. Detta innebär att upphandlingsdokument och avtal ska innehålla krav på att utföraren medverkar vid uppföljning av verksamheten genom att exempelvis lämna statistik och verksamhetsmått till förvaltningen samt delta vid de uppföljningar som förvaltningen eller nämnden bestämmer. Krav ska också finnas om att utföraren rapporterar nödvändiga uppgifter till nämnden, nationella register eller andra myndigheter samt kring synpunktshantering, där nämnden vid begäran ska få ta del av inkomna synpunkter från brukare.

5.2 Regionstyrelsens uppföljning

Regionstyrelsen har uppsiktsplikt över nämndernas skötsel, kontroll och uppföljning av vilket genomförs genom en årlig sammanställning över privata utförare. Sammanställning görs utifrån nämndernas årsrapporter och annan relevant dokumentation och ska omfatta verksamhetsområden, omfattning samt en beskrivning av nämndernas uppföljning under året.

Regionstyrelsen ska varje år rapportera till regionfullmäktige om övriga nämnders kontroll och uppföljning av verksamhet som lämnats över till privata utförare.

6. Allmänhetens insyn

Varje nämnd ska i avtal med privata utförare tillförsäkra sig information som gör det möjligt att ge allmänheten insyn i den verksamhet som har lämnats över till en privat

utförare (10 kap. 9 § kommunallagen). Detta sker genom att en klausul om allmänhetens insyn finns med i upphandlingsdokument och avtal.

Utföraren är skyldig att lämna information som möjliggör för allmänheten att få insyn i hur verksamheten utförs när berörd förvaltning eller nämnd begär det. Region Gotlands begäran ska i normalfallet vara skriftlig. Regionen ska precisera vilken information som efterfrågas. Informationen ska, om inte annat har avtalats, lämnas i skriftlig form. Informationen ska ha koppling till upphandlingen och den verksamhet som upphandlas och inte ställa högre krav än vad som är rimligt. Utföraren behöver inte lämna uppgifter om utlämnandet strider mot lag eller annan författning eller om uppgifterna kommer att omfattas av sekretess hos kommunen. Den information som lämnas till regionen ska inte anses utgöra företagshemligheter enligt lag (2018:558) om företagshemligheter.

7. Uppföljning och revision av programmet

Program för uppföljning av privata utförare ska antas varje mandatperiod. I beredningen av programmet ska efterlevnad och effekt av det tidigare programmet utvärderas. Nytt program för uppföljning av privata utförare bör antas under första året av varje ny mandatperiod.